

De omvorming van Brussel tot een provincie

door
VAN DER PERRE Jos.
HONOREZ Donald

« In de meeste landen zijn de inwoners fier op hun hoofdstad en omringen haar met een bijzondere sympathie. In België is dat niet het geval. In ons land is de hoofdstad een probleem en wellicht het moeilijkste van alle problemen. »

De grondleggers van ons gemeenterecht hebben er in 1836 nooit aan gedacht de structuur van de Brusselse agglomeratie, en van de grote agglomeratie in het algemeen, aan een uitzonderingsregime te onderwerpen.

Nochtans zijn we tengevolge van de toenemende verstedelijking van onze maatschappij zo scherp met dit probleem gekonfronteerd, dat een doelmatige en aangepaste bestuursvorm allerbelangrijkst kan genoemd worden voor de toekomst van Groot-Brussel en van België.

Het voorstel tot oprichting van een provincie Brussel is niet nieuw : daarvan getuigen een regeringsontwerp van 1854 (1) alsook het ontwerp Van Meenen van 1902 (2).

Het is slechts in de loop van het jaar 1966, wanneer de spanning rond Brussel zich meer en meer toespitst, dat eerst tamelijk wazig (3), naar het einde van het jaar toe, zeer concreet, enkele vooraanstaanden een standpunt ingenomen hebben ten voordele van de provincie Brussel (4).

---

(1) P. B. K. 1853 - 54, n° 176. — P. H. K., 5 mei 1854, 1616.

(2) Rapport Holvoet, De grote stedelijke agglomeraties, 1937.

(3) Voorstel Terfve; P.S.B., 1965 - 66, n° 279.

(4) CAPPUYNS, Kort genoteerd, Kultuurraad van Vlaanderen, 1966, II, 49 ;
VAN ZEELAND P., Revue Générale Belge, oktober 1966, blz. 9 ;
VAN HAAGDOREN M., « Vlaanderen, eisende partij ! », blz. 110 ;
NOTHOMB, Vers l'Avenir, 29 sept. 1966.

Al diegenen die met de problematiek van Groot-Brussel gekonfronteerd worden, wijzen erop dat het bijzonder moeilijk is om een aangepast technisch-juridisch statuut uit te werken waarvan de concrete toepasselijkheid niet in het ijle zweeft.

Voor de studie van het **technisch-juridisch aspect** van het probleem Groot-Brussel was het rapport Holvoet van bijzonder groot nut. In 1937 werd baron Holvoet, als koninklijk kommissaris voor de grote agglomeraties, door de regering gelast met het opmaken van een rapport. Daarin vinden we een uiteenzetting van het probleem en een bespreking van de oplossingen die men eraan kan geven. Het heeft dan ook als leidraad gediend voor deze studie over de provincie Brussel.

Wij zullen bijzonder aandacht wijden aan art. 79 PW., dat in dit verband een niet onbelangrijke betekenis heeft.

Maar wie aan Brussel denkt, denkt ook aan een prangend **taalvraagstuk**. Het taalaspect zal ongetwijfeld een belangrijke (zometer dominerende) rol spelen in het al dan niet aanvaarden van deze oplossing.

HOOFDSTUK I

ENKELE BESCHOUWINGEN VAN TECHNISCH-JURIDISCHE AARD BIJ HET OPRICHTEN VAN EEN PROVINCIE BRUSSEL

Voor de regionale belangen (5) wordt aan de provincie een bevoegdheid toegekend door art. 79 van de Provinciewet. Dit artikel luidt als volgt :

« De raad doet uitspraak over de uitvoering van de werken die tegelijk verschillende gemeenten van de provincie aangaan en over het aandeel van elke gemeente in de uitgave, mits vooraf hun advies in te winnen en behoudens hun beroep bij de Koning binnen de termijn van veertig dagen, te rekenen van de dag waarop de beslissing hun betekend werd. »

Dit art. 79 PW. wordt uitvoerig behandeld door baron Holvoet, in zijn merkwaardig rapport over de grote stedelijke agglomeraties. Wij zullen eerst de bevindingen weergeven van baron Holvoet, om daarna enige opmerkingen te maken in dit verband.

Volgens baron Holvoet heeft art. 79 PW. betrekking op het geval waarin gemeenten weigeren een werk van gemeen belang gemeen-

---

(5) Onder regionale belangen verstaan wij deze belangen die verschillende gemeenten van de provincie gemeenschappelijk hebben. De technische problemen van de agglomeratie Brussel zijn als regionale te beschouwen, wat dan ook de studie van dit artikel verantwoordt.

schappelijk uit te voeren. De provinciale overheid zal dan kunnen optreden om, in de plaats van de gemeenten, de uitvoering der werken te verzekeren.

Dit artikel, aldus Holvoet, had veel kunnen bijdragen tot de oplossing van het probleem der grote agglomeraties (en dus ook van het probleem Brussel).

Het is een feit dat meer en meer vroeger uitsluitend gemeentelijke belangen het karakter krijgen van belang van algemener aard en dus behoren tot het gebied van de provinciale raden. Ofschoon dus de provincies zouden kunnen tussenbeide komen, zien wij dat ze meestal aarzelen zich in de plaats van de gemeenten te stellen, vooral wanneer het om grote steden gaat.

De oorzaak van deze twijfelachtige houding van de provincies om op grond van art. 79 PW. op te treden ligt in de verenigbaarheid van het gemeentemandaat met de hoedanigheid van parlementair enerzijds en met de onverenigbaarheid van het provinciaal mandaat met het parlementair mandaat anderzijds.

Het gevolg hiervan is dat er in de Kamers veel gemeentemandarissen zitten. Zij komen in het Parlement op voor de belangen van de gemeenten en hekelen gemakkelijk de handelingen van de Bestendige Deputatie en van de Gouverneur, door de wet als toezichters over hun beheer aangesteld.

Er bestaan bovendien rechtstreekse contacten tussen ministers en deze parlementairen, zodat de ministeriële departementen tal van zaken van plaatselijk belang tot zich trekken. De gemeentemandarissen van belangrijke steden bekleden ook vaak hoge functies in de Staat of hebben een belangrijke invloed op het nationale politieke leven (minister, oud-minister, minister van State). Daartegenover kan de provincie slechts weinig invloed laten gelden in het Parlement : de provinciale belangen worden alleen op onrechtstreekse wijze vertegenwoordigd door een aantal provinciale senatoren. Dit verklaart dan ook de onmacht van de provincies om toepassing te maken van art. 79 PW.: zij voelen zich bedreigd en weinig aangemoedigd tot het nemen van initiatieven.

Teneinde hieraan te verhelpen stelt baron Holvoet voor de onverenigbaarheid in te stellen tussen het parlementair en het gemeentelijk mandaat. In geval het Parlement daar niet zou op ingaan, vraagt baron Holvoet, dat alsdan de provinciale mandarissen in de Kamers zouden toegelaten worden.

Op deze wijze zou dus gepoogd worden de provinciale instellingen te herwaarderen met als gevolg dat art. 79 PW. een reële betekenis

zou kunnen krijgen. De provincies zouden er, zonder schroom of vrees ditmaal, toepassing van kunnen maken in al deze gevallen waarin bepaalde belangen opgehouden hebben een uitsluitend gemeentelijk karakter te hebben en dus binnen het kader van de provinciale bevoegdheid zijn terechtgekomen. Hiermee zou dan ook een belangrijke bijdrage geleverd zijn voor de oplossing van de grote agglomeraties.

Baron Holvoet doet tenslotte een opmerkenswaardig voorstel om de machten der provincie verder uit te breiden : niet alleen moet de provincieraad de belangen die verschillende gemeenten aangaan kunnen behartigen (op grond van 79 PW.), maar ook zou zij, in bepaalde gevallen, uitsluitend gemeentelijke belangen, waarvoor een samenwerking met andere gemeenten gewenst is, moeten kunnen tot zich trekken, op grond van een nieuw artikel dat in de provinciewet dient te worden opgenomen. Dit artikel zou als volgt luiden :

« De provinciale raad kan, mits vooraf hun advies in te winnen, de noodzakelijkheid vaststellen voor twee of meer gemeenten van zich te verstaan hetzij onderling, hetzij insgelijks met partikulieren of met vennootschappen over een voorwerp van gemeentelijk belang. Indien de gemeenten in gebreke blijven deze verstandhouding te verwezenlijken in de vorm door de wet van 1 maart 1922 bepaald of anderszins, doet de provinciale raad uitspraak in hun plaats, behoudens hun beroep bij de Koning binnen de termijn van 40 dagen te rekenen van de dag waarop de beslissing hun betekend werd. De beslissing van de provinciale raad verplicht de gemeenten en de gemeenteraden zijn gehouden op hun begroting als verplichte uitgave te brengen de lasten voortspruitende uit de deelneming van deze gemeente in de uitvoering ervan. »

Dit nieuwe artikel zou geenszins een vervanging zijn van art. 79 PW.; het zou naast art. 79 PW. bestaan, dat onaangeroerd zou blijven.

Zo komen wij tot het besluit dat de provincie zou kunnen optreden, enerzijds op grond van art. 79 PW., om de belangen waar te nemen die verschillende gemeenten aangaan (en wezenlijk provinciale belangen zijn) en anderzijds zou optreden, op grond van het nieuwe artikel, voor gemeentelijke belangen, waarvoor een regeling met andere gemeenten noodzakelijk blijkt, en dit voor zover die gemeenten in gebreke blijven. De provinciale bevoegdheid zou aldus aanzienlijk uitgebreid worden.

Wanneer wij tot de oprichting van een provincie Brussel zouden overgaan, waaraan wij de ruime bevoegdheid zouden toekennen zoals die door baron Holvoet werd voorgesteld, dan bestaat er, althans in principe, een redelijke kans dat hiermee aan de problemen van Brussel een oplossing wordt gegeven. Immers, de provinciale raad van Brussel zal de noodzakelijkheid vaststellen voor de gemeenten van de agglomeratie of voor bepaalde onder hen, van zich te verstaan over brandweer, politie, schone kunsten, musea, theater, openbare onderstand en andere voorwerpen van gemeentelijk belang. Blijven de gemeenten in gebreke deze verstandhouding te verwezenlijken, dan zal de provinciale raad van de agglomeratie uitspraak doen in hun plaats en daarmee is de zaak af. De zware lasten die thans op de gemeente Brussel wegen zouden aldus op een billijke wijze kunnen verdeeld worden over alle of verscheidene gemeenten van de agglomeratie.

In feite echter kan een provincie met dergelijke bevoegdheden alleen dan goed functioneren, wanneer de provinciale instellingen generaliseerd worden.

Vooraleer hierop in te gaan, willen wij eerst nog enkele beschouwingen wijden aan bepaalde punten uit het rapport

De omschrijving van het toepassingsgebied van artikel 79 PW. door baron Holvoet lijkt ons niet helemaal nauwkeurig te zijn. Het is inderdaad niet noodzakelijk dat de gemeenten **weigeren** een werk van gemeen belang uit te voeren, opdat de provincie op grond van art. 79 PW. zou kunnen optreden, m.a.w. de toepassing van art. 79 PW. is niet gebonden aan een weigering vanwege de gemeenten : de provinciale raad kan tussenkomen voor alle belangen die verschillende gemeenten aangaan en zij is niet verplicht eerst een onwillige houding van de gemeenten vast te stellen.

Bovendien zij de belangen die bedoeld worden in art. 79 PW. provinciale belangen, die de provincie derhalve op autonome wijze kan behartigen. Daar het precies provinciale belangen zijn, vragen wij ons af of de gemeenten samen wel bevoegd zijn hierin tussen te komen : immers, zij hebben slechts bevoegdheid voor datgene waarvoor de wetgever hen bevoegd heeft gemaakt en dit is voor het waarnemen der uitsluitend gemeentelijke belangen. Het ware o.i. onjuist te beweren dat zij werken van gemeen belang gemeenschappelijk zouden kunnen uitvoeren, omdat zij normaliter geen bevoegdheid hiertoe van de wetgever gekregen hebben.

Wij kunnen evenmin akkoord gaan met de rapporteur, waar hij zegt : « Het is een feit dat meer en meer vroeger uitsluitend gemeentelijke belangen het karakter krijgen van algemener aard en dus behoren tot

het gebied van provinciale raden. Ofschoon dus de provincies zouden kunnen tussenbeide komen... ».

Het is niet omdat een belang een algemeen karakter krijgt dat het juridisch ook van aard veranderd. Het is best mogelijk dat een uitsluitend gemeentelijk belang in wezen uitgroeit tot een belang van algemene aard ; zolang echter de wetgever de bevoegdheid hiervoor aan de gemeenten laat, behouden deze belangen het karakter van gemeentelijk belang en is dus de provincie niet gemachtigd om tussenbeide te komen.

Hiermee wordt nogmaals de betekenis van art. 79 PW. voor de oplossing van de problemen der grote agglomeraties in het licht gesteld. Het artikel heeft ons inziens een beperkte draagwijdte, en de provincie kan op grond ervan slechts tussenkomen in belangen die door de wetgever aan de bevoegdheid der gemeenten zijn onttrokken of hen nooit zijn toevertrouwd.

Zoals vroeger reeds gezegd werd, biedt het nieuwe artikel dat werd voorgesteld door baron Holvoet wel enige uitweg voor de problemen die zich stellen. De provinciale raad van Brussel zou de noodzakelijkheid kunnen vaststellen voor twee of meerdere gemeenten van zich te verstaan over een voorwerp van gemeentelijk belang ; indien de gemeenten in gebreke blijven, zou de raad zelf uitspraak kunnen doen in hun plaats.

Het is ook weinig waarschijnlijk dat de provinciale raad veel misbruik zou maken van deze bevoegdheid doordat zij al te gemakkelijk « een noodzakelijkheid » zou vaststellen, of lichtzinnig zou oordelen dat de gemeenten in gebreke zijn gebleven. Immers, er staat beroep bij de Koning open, en dit gedurende een termijn van veertig dagen. te rekenen van de dag waarop de beslissing hun betekend werd.

Het eigenlijk knelpunt zit wel degelijk in de vraag, of een provincie met dergelijke bevoegdheid kan tot stand komen en, zo ja, effectief zal kunnen werken. Het is zeer twijfelachtig dat het Parlement, waarin zoveel gemeentemandarissen zetelen, een voorstel zoals het nieuwe artikel, dat de macht van de gemeente zozeer dreigt aan te tasten, zullen aannemen. We kunnen het voorstel ook doen bij wijze van uitzondering, namelijk door de gelding van het artikel tot de provincie Brussel te beperken : wellicht bestaat dan toch een kans dat men het aanneemt. Hiermee zijn echter nog niet alle moeilijkheden uit de weg geruimd, want veronderstellen wij dat dit gebeurt, dan is nog niets gezegd over het eventuele toepassing : immers, dezelfde moeilijkheden (de invloed van de vertegenwoordigers der gemeenten op nationaal

vlak) die de toepassing van art. 79 PW. verhinderd hebben, zullen ook gelden voor het nieuwe artikel.

Baron Holvoet stelde voor de onverenigbaarheid in te voeren tussen het gemeentemandaat en de hoedanigheid van parlementair, ofwel, zo dit niet mogelijk zou zijn, de provinciale mandatarissen toe te laten in het Parlement. Dit laatste maakt wellicht weinig kans omdat de evolutie in de richting van de onverenigbaarheid gaat. Of het Parlement zich echter van de gemeentemandarissen zal ontdoen is zeer te betwijfelen ! Wanneer meer dan de helft van de parlementairen ook een gemeentefunctie waarnemen, dan is het weinig waarschijnlijk dat er zoiets doorkomt. Bovendien spreekt men er reeds zolang van de kumulatie af te schaffen en nog altijd is daarvan niets terecht gekomen. Zelfs indien dit zou gebeuren, dan nog blijft de vraag open of hiermee een einde zou gesteld zijn aan de invloed van de gemeenten op nationaal vlak : de parlementairen zijn veelal sterk aan een bepaalde lokaliteit gebonden, die hen bovendien verkozen heeft, zodat zij, wanneer de belangen der gemeenten in het gedrang komen, zich hiertegen zullen verzetten.

Ons besluit is dus dat de oprichting van een provincie Brussel met een bevoegdheid zoals die werd voorgedragen door baron Holvoet. in principe, ongetwijfeld kan bijdragen tot de oplossing van het probleem « Brussel ».

Hierbij is niet zozeer art. 79 PW. van belang, maar wel het nieuwe artikel dat de macht van de provincie aanzienlijk vergroot. Zij heeft een nieuwe bevoegdheid gekregen tot coördinatie van de gemeentelijke activiteiten en bovendien de mogelijkheid om eventueel zelf het initiatief te nemen.

Zal het Parlement aan de provincie een dergelijke macht toekennen. en deze effectief maken door de gemeentemandarissen van zich af te schudden ? Het antwoord is hoogst waarschijnlijk negatief. Praktisch gezien zijn dus de kansen op verwezenlijking minder groot.

HOOFDSTUK II

DE INRICHTING VAN DE NIEUWE PROVINCIE BRUSSEL-HOOFDSTAD

Het is de bedoeling in dit hoofdstuk, rekening houdende met het taalprobleem, de voornaamste bestuurlijke en administratieve aspecten van de nieuwe provincie te onderzoeken en daarbij aansluitende nu eens nieuwe bepalingen voor te stellen, dan weer andere bepalingen af te schaffen of te wijzigen.

Brussel, als hoofdstad van België en voornaam Europees trefpunt, is op zichzelf geen afzonderlijke gemeenschap zoals de vlaamse of waalse gemeenschap. Deze agglomeratie is praktisch onmogelijk bij de waalse of vlaamse gemeenschap in te lijven.

Deze situatie in acht genomen is het niet alleen billijk, maar ook noodzakelijk dat Brussel over eigen instellingen kan beschikken ten einde zelf de gezamenlijke problemen te kunnen regelen waarvan zijn economische, sociale en kulturele ontplooiing afhankelijk is.

Brussel-Hoofdstad moet dus van een speciaal en afzonderlijk statuut voorzien worden, onafgezien van de toestanden in de overige grote agglomeraties van ons land.

Daarnaast heeft Brussel, als hoofdstad van België, de zware verplichting een kontaktpunt te zijn tussen de beide taalgemeenschappen van ons land.

Noch de ene, noch de andere kultuurgemeenschap heeft er belang bij een strijdperk te maken van wat een brug, een eindpunt van gemeenschappelijk overleg kan wezen. Vandaar moet in de Brusselse agglomeratie een bijzondere inspanning gedaan worden om het evenwicht tussen beide taalgemeenschappen te herstellen, rekening houdende met het feit dat in die gebied voortdurend mensen uit de twee grote nationale gemeenschappen moeten samenleven en rekening houdende met het recht van alle inwoners van dit land om in hun betrekkingen met de aldaar gevestigde diensten, hun eigen taal te gebruiken.

Alhoewel de taalwetten en hun uitvoeringsbesluiten verplichten de andere kultuurgemeenschap te aanvaarden, zal het slechts een positieve houding van de franstalige zijde zijn die de belangrijke nationale functie van Brussel zal helpen verwezenlijken.

Er wordt een nieuwe provincie Brussel-Hoofdstad opgericht en daarbij aansluitende de provincies Vlaams- en Waals-Brabant.

§ 1. — **Begrenzing :**

Aangezien Brussel onmogelijk als behorende tot een gemeenschap kan bestempeld worden, dient dit gebied dat onder een speciaal statuut valt tot strikt noodzakelijke grenzen beperkt te worden.

Tevens dreigt een te soepele afbakening van de hoofdstedelijke agglomeratie, die misschien omwille van toekomstige sociologische of economische evoluties kan aangekleefd worden, de moeilijkheden

te bestendigen. Ten andere, een bestuurlijke indeling moet niet noodzakelijk een afschrift van een economische of demografische ontwikkeling zijn.

Het is dus noodzakelijk dat het gebied voorgoed vastgelegd wordt.

De indeling in drie volwaardige provincies gescheidt als volgt :

A. Provincie Brussel-Hoofdstad : zijnde het arrondissement Brussel-Hoofdstad, bestaande uit de 19 gemeenten zoals bepaald bij artikel 6, § 1 van de wet van 2 augustus 1963. Deze provincie heeft de gemeente Brussel als hoofdplaats.

Het is een zuiver pragmatische oplossing steunende op het feit dat het zeer moeilijk zal zijn een akkoord betreffende een andere oplossing te bereiken.

De tegenstanders van dit voorstel, o.a. Lagasse en Terfve, die de zes randgemeenten en eventueel de overige randgemeenten na een democratische raadpleging bij de agglomeratie willen inlijven, kunnen op dit ogenblik zelfs niet opwerpen dat de sociologische en economische realiteit geschonden is. En dit zullen ze in de (nabije) toekomst ook niet kunnen!

Deze begrenzing biedt bovendien het dubbele voordeel dat ze bestaat en dat het de enige is waarover een breed akkoord mogelijk kan gemaakt worden.

B. Provincie Vlaams-Brabant : bestaande uit het arrondissement Halle-Vilvoorde, het arrondissement Leuven en het arrondissement bepaald door artikel 7 van de wet van 2 augustus 1963 met de gemeenten Kraainem, Drogenbos, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppeem.

De hoofdplaats van deze provincie is Leuven.

Het belang van de provincie Vlaams-Brabant is zeer groot en de meeste Vlamingen voelen zich ermee akkoord, omdat de bevolking van de randgemeenten voortdurend afgeschrikt wordt door wat men de uitbreiding van de Brusselse « olievlek » noemt.

Het is een feit dat de randgemeenten die vanuit Brussel door een tweetalige administratie bestuurd worden, Vlaamse gemeenten zijn. Men heeft er een nieuw arrondissement van gemaakt om tot een compromis te komen, maar ze liggen ten Noorden, ten Zuiden en ten Westen van Brussel-Hoofdstad verspreid zonder aan elkaar te grenzen. Nochtans is het geen ghetto-mentaliteit die ons inspireert om deze randgemeenten onder het bestuur van een eentalig Vlaamse provincie te stellen. Het is een vervormde toestand die moet genormaliseerd worden.

Het uitzonderingsregime van artikel 7 van de wet van 2 aug. 1963 wordt bijgevolg opgeheven.

C. Provincie Waals-Brabant : bestaande uit het arrondissement Nijvel.

Naast zijn verhouding met Brussel heeft deze streek heel wat regionale problemen die ze minstens evengoed kan bolwerken in een meer onafhankelijke verhouding tegenover de provincie Brussel.

§ 2. — Machten van de provincie Brussel-Hoofdstad :

Het bestuur der provincie is aan de provinciale raad en aan de deputatie, die door de gouverneur voorgezeten is, opgedragen.

A. Provincieraad :

Een voorname bevoegdheid waarover de provincieraad van Brussel-Hoofdstad zal kunnen beschikken wordt in artikel 31 en 108 van de Grondwet en artikel 65 van de provinciewet bepaald.

Zeer algemeen betekent dit dat de provincieraad beslist over alle zaken van provinciaal belang.

Naast deze algemene bepalingen kent artikel 79 PW. de provincieraad initiatiefrecht toe voor **regionale belangen** (zie hoofdstuk 1).

Verder zullen alle gewone bepalingen betreffende de provincieraad, behalve diegene waarvan er uitdrukkelijk afgeweken is, voor de provincie Brussel-Hoofdstad gelden.

B. Bestendige Deputatie :

De Bestendige Deputatie wordt door de provincieraad uit zijn leden gekozen (art. 3). De bevoegdheid van de Bestendige Deputatie wordt in art. 106 van de provinciewet nauwkeurig omschreven en dient geen wijzigingen te ondergaan, behalve 4° lid « ... de deputatie oefent toezicht uit op zaken die van provinciaal en **gemeentelijke belang zijn...** ».

C. De Gouverneur :

Artikel 5 van de wet van 2 aug. 1963 betreffende het gebruik van talen in bestuurszaken heeft het ambt van vice-gouverneur van Brabant, tevens regeringskommissaris van de hoofdstad van het Rijk ingesteld.

Dit artikel dient als volgt gewijzigd te worden :

art. 5 — § 1 — In de provincie Brussel-Hoofdstad moet de gouverneur van de provincie blijk geven van een grondige kennis van de Nederlandse en Franse taal.

§ 2 — De gouverneur van de provincie Brussel-Hoofdstad is in het bijzonder belast met... (blijft ongewijzigd).

Deze speciale opdrachten van § 2 zijn :

1. De krachten coördineren om Brussel-Hoofdstad een nationale en Europese ontwikkeling te geven.
2. Beide taalgroepen evenwaardig te laten ontplooiën.
3. Na te gaan of de taalwetten geëerbiedigd worden.
4. Voorstellen aan de regering te doen in verband met de ruimtelijke ordening en de uitrusting van Brussel-Hoofdstad.

De bevoegdheden van de vice-gouverneur over de 6 randgemeenten die in art. 7 van de wet opgesomd worden in een afzonderlijk arrondissement, ressorterende onder zijn bevoegdheid, worden opgeheven.

Tevens zal de gouverneur, naast zijn bijzondere opdracht, genieten van alle bevoegdheden in de PW. opgesomd.

Ziedaar de voornaamste machten van deze nieuwe provincie Brussel-Hoofdstad. Deze oplossing past volledig in het driedubbel patroon van ons staatsrecht : staat, provincie, gemeente. Het is geen sprong in het onbekende.

Men weet goed wat provinciale instellingen zijn en hoe zij tegenover de gemeenten staan. Het is onder meer het inwringen van een vreemd lichaam tussen de gemeentelijke trap en de provinciale trap dat we de radikale fusie en de agglomeratieraad verwijten.

Bovendien eerbiedigt de voorgestelde oplossing een van de sleutelbegrippen van onze democratie, namelijk de gemeentelijke autonomie, ondanks het feit dat de provincieraad zaken van gemeentelijk belang tot zich zal kunnen trekken.

Immers, met een dergelijke oplossing wordt er aan het begrip « gemeentelijke autonomie » niets gewijzigd.

Anderzijds gebeurt het wel eens dat gemeentelijke autonomie een historisch feit uit de middeleeuwen genoemd wordt, dat niet meer in onze instellingen past.

Nochtans hebben recente structuurvernieuwingen te Parijs en vooral te London aangetoond dat dit begrip nog niet zo vlug moet afgeschreven worden. In elk van deze grootsteden greep een redistributie van bevoegdheden naar kleinere entiteiten plaats. Zo, bij voorbeeld, werd de Greater London Council van 1963 een deel van zijn bevoegdheden in het voordeel van de boroughs ontnomen.

Ondanks dit alles heeft de oplossing van de provincie veel tegenstanders, vooral bij de franstaligen. Nochtans kunnen we ons van de

indruk niet ontdoen dat het bij velen een gevoelsreactie (of een politieke reactie) is op een ogenschijnlijk revolutionaire oplossing, veel-
eer dan een uiting van bezwaren van juridisch-technische aard.

§ 3. — **Verkiezingsmodaliteiten :**

Het statuut van Brussel-Hoofdstad is niet op te lossen zonder met het taalvraagstuk rekening te houden.

Nochtans is de taalpariteit bij de verkozenen van de provincieraad en de Bestendige Deputatie niet aan te prijzen. Het is een democratisch beginsel dat tijdens een verkiezing elke stem een evengrote waarde bezit.

De tekst die we voorstellen luidt als volgt :

« De kiezers van de verschillende gemeenten die de provincie Brussel-Hoofdstad vormen, kiezen bij enkelvoudig algemeen stemrecht en volgens de grondwettelijke en wettelijke regels die gelden voor de parlementsverkiezingen, provincieraadsverkiezingen en gemeenteraadsverkiezingen.

Elk van de 19 gemeenten van de provincie Brussel-Hoofdstad vormen een kiesdistrikt bij de verkiezing van de provinciale raadsleden.

De 90 zetels worden verdeeld in functie van het bevolkingscijfer van elke gemeente. »

§ 4. — **Inrichting van de administratieve diensten.**

Op dit gebied is ons standpunt categoriek : in Brussel-Hoofdstad, het administratief centrum van ons land bij uitstek, moet er tweetaligheid heersen. Niet alleen externe tweetaligheid, zoals die in het parlement heerst en waarbij geen enkele taal voorrang heeft op de andere in de betrekkingen naar buiten, maar ook interne tweetaligheid. Dit impliceert dat er pariteit heerst in de taalgroepen voor de ambtenaren die een positie van enige verantwoordelijkheid dragen.

Voor sommige Brusselse ambtenaren zijn daar wel nadelen aan verbonden.

Hun reactie tegen de taalwet voor de administratieve diensten is dan ook zeer hevig geweest. Maar het is een democratische plicht dat de volledige administratie in de hoofdstad van een tweetalig land over tweetalige ambtenaren van beide taalgemeenschappen verdeeld is.

In dit verband is het onnodig nieuwe voorstellen te doen. De **wet van 2 aug. 1963** betreffende het gebruik der talen in bestuurszaken heeft een uitvoerige taalregeling voor Brussel-Hoofdstad voorzien.

Het gebruik van de talen in de plaatselijke diensten en het gebruik

van de talen in de diensten waarvan de werkkring het ganse land bestrijkt zijn aan strikte bepalingen onderworpen.

Daarbij aansluitende verschenen op 3 dec. 1966 in het Belgisch Staatsblad 17 uitvoeringsbesluiten, waarvan 10 betreffende administratieve aangelegenheden. Twee K. B., n° VI en VII, hebben speciaal de Brusselse administratie tot voorwerp. (6).

Voorals K. B. n° VI, in verband met het behoud van de voorrechten van ambtenaren die de eerste september 1963 aan lokale en regionale diensten van Brussel-Hoofdstad verbonden waren, heeft bij de Brusselse ambtenaren veel kwaad bloed gezet. Het betreft hier vooral de gemeentelijke diensten en de diensten van de C.O.O.

De wet voorziet een volledige pariteit vanaf afdelingshoofd op 1 sept. 1973. Het K.B. heeft dan een systeem uitgewerkt waardoor van nu af aan stelselmatig ambtenaren van de nederlandse rol (samen met de franstalige) zullen bevorderd worden. Het is een systeem waardoor, volgens de Brusselse gemeentelijke ambtenaren, de meeste van hen alle hoop op een rechtmatige benoeming zien verloren gaan.

Het klimaat waarin deze reactie zich afspeelt is alleszins weinig bevorderlijk voor de goede gang van zaken. Ten slotte komt alles neer op een **taalverhouding** : zolang er te Brussel tegenover de Nederlandse taal en het nederlandstalig personeel geen positieve houding aangenomen wordt, zal er altijd 'n taalprobleem blijven bestaan en zullen de voorname problemen steeds door een taalbril bekeken worden.

§ 5. — Inrichting van het onderwijs in Brussel-Hoofdstad :

De wet Larock-Van Elslande van 30 juli 1963 houdende de taalregeling in het onderwijs, voorziet een volledige reglementering van de onderwijstaal, het tweede taalonderricht, de taalkennis van het personeel en de controle daarop in Brussel-Hoofdstad. Ook hiertegen hebben de franstalige Brusselaars veel kritiek gevoerd. Dit komt bovendien tot uiting in de voorstellen Lagasse, Terfve en Simonet, die eensgezind de vrijheid van het gezinshoofd eisen.

Van de 7 uitvoeringsbesluiten inzake onderwijs op 30 november 1966 uitgevaardigd is vooral de tweede op het personeel in Brussel-Hoofdstad toepasselijk.

Het handelt over het bewijs van de voldoende kennis van een taal en bestaat erin dat, bij voorbeeld, een leraar nederlands in een franse Brusselse school, indien hij een frans diploma bezit, het bewijs moet leveren van voldoende kennis van het nederlands. Dit bewijs kan door

---

(6) Belgisch Staatsblad, 3 - XII - 1966.

de vermelding op zijn diploma geleverd worden, ofwel door een examen over de voldoende kennis van die taal.

Het is wel spijtig dat over deze taalwetten zo weinig wetenschappelijke en juridische commentaren gepubliceerd zijn. We zijn enkel op de wet en op de besluiten aangewezen. Dit heeft tot gevolg dat men moeilijk een voorstelling kan maken van de juridische draagwijdte en van de toepassing van deze beslissingen van de wetgever in verband met Brussel-Hoofdstad.

§ 6. — **Organisatie van de rechterlijke instanties :**

De wet van 9 augustus 1963 inzake de wijziging van het rechtsgebied van sommige gerechten moet aan deze situatie aangepast worden.

Art. 8. : De staat met de vaststelling van de zetel en het rechtsgebied van de vrederechten gevoegd bij de wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke inrichting, wordt voor de hierna vermelde Hoven van Beroep, rechterlijke arrondissementen gewijzigd als volgt :

— **Provincie Brussel-Hoofdstad :**

Arrondissement Brussel, met de kantons Anderlecht, Brussel, Elsene, St Joost-ten-Noode, Schaarbeek I en II, Ukkel.

— **Provincie Waals-Brabant :**

Arrondissement Nijvel, met de kantons Geldenaken, Nijvel.

— **Provincie Vlaams-Brabant :**

Arrondissement Halle, met de kantons Sint-Kwintens-Lennik, Asse, Halle I en II, Vilvoorde, Sint-Genesius-Rode.

Arrondissement Leuven, met de kantons Overijse, Kraainem, Wezembeek-Oppem, Landen, Tienen, Zaventem, Leuven I en II.

Het Hof van Beroep blijft te Brussel zetelen.

Het Hof van Assisen voor de drie nieuwe provincies zetelt eveneens te Brussel.

§ 7. — **De provinciale senatoren :**

Artikel 53 van de Grondwet voorziet één senator per 200.000 inwoners. Elk hoger getal van ten minste 125.000 inwoners geeft recht op een senator meer.

Nochtans benoemt elke provincieraad ten minste drie senatoren.

Dit betekent voor Brussel-Hoofdstad	5 senatoren
Vlaams-Brabant	4 senatoren
Waals Brabant	3 senatoren

In totaal betekent dit twee provinciale senatoren méér ten opzichte van de vroegere (huidige) provincie Brabant.

Maar dit betekent ook dat er één senator méér moet gecoöpteerd worden. (art. 53, 3° GW.).

*

SLOTBEMERKING :

Voor ons voorstel ziet het er niet bijzonder rooskleurig uit, vooral wanneer men de reactie van de franstalige pers en van de Brusselaars tegen het provincievoorstel van Cappuyns voor ogen heeft.

Aan de Vlaamse zijde bestaat er een gewettigde hoop dat men meer en meer het standpunt van de provincie zal aankleven.

Dus ook hier weer is de **taalverhouding** het grondpaneel, méér dan de partijpolitiek.

En zo gebeurt het dat juridisch-technisch volwaardige oplossingen voor het Brusselse probleem eenvoudigweg verworpen worden omdat de taalknoop in de ogen van de ene of andere partij niet of onvoldoende losgeknoopt is.

Deze toestand dwingt ons te zeggen : onze hoop is groot, maar de verwachtingen zijn klein.
